

קובץ
הערות וביאורים

בלקו"ש, בנגלה ובחסידות

בראשית
גליון ד (רג)

יוצא לאור ע"י

תלמידי בית המדרש דמוסד הינוך אהלי תורה

417 טראַי עוועניו • ברוקלין, ניו יאָרק

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים וארבע לבריאה

ת ו כ ן ה ע נ י נ י ם

נ ג ל ה

- טעם אמירת חזק חזק ונתחזק ..... ג
הקריאה דשמיני עצרת ..... ג
בנידון נשיאת יצחק ..... ד
רגל הה' השמאלית שיוצאת למטה מרגל הימנית (גליון) ... ה
קריאת שמות לפי הזמנים ..... ז
קריאת רבו בשמו ..... ט
כתיבת תוארים ..... י

ח ס י ד ו ת

- עמידת הים ביצי"מ ..... יא

ש ל ח ו ת

- בנידון האיסור להסתכל על בני"א באמצע התפלה ..... יא

ש ו נ ו ת

- פרי עץ חיים - בלקוטי שיחות ועוד (גליון) ..... יב
קדיש אחר קריה"ת במנחה דיוהכ"פ ..... יב

ה י ו ם י ו ם

- הערות ללוח היום יום ..... יג

ב ג ל ה

א. על מה שאנו נוהגים לומר חזק חזק ונתחזק יש להסתפק מה טעם למנהג זה?

ונראה לומר שכ"ז נובע מהגמ' בברכות (לב, ב) א"ר חמא בר חנינא אם ראה שהתפלל ולא נענה יחזור ויתפלל שנאמר קוה אל ה' חזק וגו' וקוה אל ה'. ת"ר ארבעה צריכים חיזוק, ואלו הן תורה ומעשים טובים תפילה ודרך ארץ, תפילה מנין שנאמר קוה אל ה' וגו', ומשמע דחיזוק היינו שיתפלל עוד הפעם, כמו שהזכיר ר' חמא לעיל, ובפירש"י קוה, "והתחזק ואל תמשוך ידך אלא חזור וקוה", ועל פי גמרא זה נהגו העם, כשמסיימים פרק גמרא או מסכת שלומדים המשנה שבראש המסכת השני' או הפרק האחר, להודיע שאעפ"י שלמדו כבר וסיימו, מ"מ לומדים עוד העם, דזהו כוונת "חיזוק", ולכן בסיום ספר בתורה אומרים חזק וכו', להודיע שבדעתנו לחזור וללמוד עוד יותר, ובאמת יש מנהג בכמה קהלות, שבכל שבת חזק כשמסיימים את החומש האחד מתחילים תיכף בקריאת חומש השני, כמו שנוהגין אנו ביום שמחת תורה לקרות מפרשת בראשית תיכף אחר סיום דברים, להודיע שרוצים להתחזק ולחזור וללמוד, אך אנו אין מנהגינו כן, משום דבמנחה מתחילים ממקום שפסקו בשחרית, ובאותו יום נלמוד עוד הפעם ונתחיל מחדש החומש האחר, אבל בשמחת תורה דליכא קריאה במנחה ביו"ט, הוצרכנו להתחיל בקריאת פ' בראשית תיכף אחר סיום הישן, וחיזוק זה מצינו אף בתפלה, דכאמת נגמרת התפלה תיכף בסיום שמו"ע, ואעפ"כ הביאו התוס' את מנהג הגאונים שלא לומר קדיש שלם עם תתקבל עד לאחר ובא לציון, ולא תיכף בסיום התפלה, (עי' תוס' מגילה כג, א, סוף ד"ה חד אמר) והיינו טעמא, דכאמת תפלת הציבור של שחרית אינה מתחילה מהברכות או מברוך שאמר, אלא מהקדיש שלאחר ישתבח, כמפורש ברמב"ם רפ"ט מהל' תפלה, דהיינו תחילת תפלת שחרית כציבור הוא בדבר של קידוש ה', ולכן נהגו העם לומר ובא לציון אחר גמר התפילה להראות שתיכף אחר שסיימו להתפלל, דעתם להתפלל עוד, דכובא לציון נמצא קדושא דסידרא, שהוא מעין התחלת תפילת שחרית - בקידוש ה', ולכן ממתינים באמירת הקדיש להראות שכל עוד שלא סיימנו את תפילתנו, מתחילים אנו להתפלל עוד הפעם, ודו"ק.

ב) לכאורה למה קורין כל הבכור בשמיני עצרת (בחוף לארץ), הלא אין יו"ט של שמיני עצרת נזכר כלל באוחה הפ' ? ולכאורה אפשר לומר דנרמז ברמז עפ"י תורה שבעל פה, דוהיית אך שמח מרבה לילי יו"ט האחרון לשמחה, אבל בעל הסידור כנראה לית ליה הך דרשה, דאנו אומרים בתפלה: והשיאנו ה"א

את ברכת מועדיך כו' לשמחה ולששון כאשר רצית ואמרת לברכנו, והוא ממקרא זה והיית אך שמח, שבעל הסידור למד שזה הבטחה ולא חיוב, וא"כ הדרא הקושיא לדוכתא? ונראה לומר דג' פרשיות הן, אמור - איסור מלאכה, פינחס - מוספין - ראה - חגיגה, שמחה מצוות פרטיות (חובת הרגל), בימים הראשונים קורין בפ' אמור - שור או כשב, שאם לא ידעו הל' איסור מלאכה היום, לא יועיל להם כך שהרי היום יו"ט, אך פ' ראה קורין בשמיני עצרת, שאף בה יכולים להשלים החגיגה, אם לא הביאוהו ביו"ט הראשון.

.ס.י

ב. בגמרא בבא בתרא דף קמ"א ע"א איתא וז"ל: "דתניא וה' ברך את אברהם בכל רבי מאיר אומר שלא היתה לו בת רבי יהודה אומר שהיתה לו בת ובכל שמה". ע"כ.

ובתוס' בד"ה בת הל' לו ובכל שמה מקשה וז"ל: "וא"ת למה לא השיאה ליצחק למ"ד בפרק ד' מיתות (סנהדרין נח, ב) דבן נח מותר באחותו" ומתרץ וז"ל: "וי"ל דשמה קטנה היתה ולא רצה עדיין להשיאה ליצחק".

והנה בקובץ שערי תורה (ווארשא, תשרי תרע"ד) חלק ה' קונטרס ב' סימן י"ג מקשה שם וז"ל: "וקשה לי ע"ז קושיא עצומה דהלא שרה אמנו מתה כשהי' יצחק בן ל"ז שנה א"כ כשהי' יצחק בן ארבעים בעת נשיאתו לרבקה היתה אחותו בכל כת ג' שנים, ולפי"ז היתה אחותו בכל ורבקה שנותיהם שוות כי בן ארבעים שנה הי' יצחק בקחתו את רבקה שהיתה ג"כ בת ג' שנים, ולפי"ז שוב קשה כנ"ל מדוע לא השיאה ליצחק והלא שונ שנותיהם של רבקה ובכל בתו היו שוות, ע"כ. ועיין שם במה שמתרץ ודוחה ונשאר בצ"ע, (וכן בגליונות הבאים שם אין מתרצים הקושיא).

ונראה ליישב ובהקדים דהתוס' שם מתרץ תירוץ נוסף וז"ל: "אי נמי מהגר היתה לו ולא משרה ולכך לא רצה להשיאה ליצחק". ע"כ.

והנה בתוס' כיבמות דף ס"א ע"ב הד"ה וכן הוא אומר והנערה טובת מראה מאוד, איתא וז"ל: "תימה דהכא משמע דרבקה נערה היתה וכסדר עולם תניא בהדיא שהיתה בת שלוש כשנשאה יצחק ואי אפשר להגיל' דהא תניא התם יצחק אבינו כשנעקד על גבי המזבח הי' בן שבעה ושלושים שנה ובו בפרק נולדה רבקה וכתוב ויהי יצחק בן ארבעים שנה וגו' נמצאת שהיתה בת ג'.

וה"ר שמואל חסיד משפיר"א הוכיח שהיתה בת י"ד מדתניא בסיפרי ו' זוגות שנותיהן שוות וקחשיב קהת ורבקה וקהת חל'

קל"ג כדכתיב בקרא אם היתה בת ל"ד כשנשאה אז החשבון מכוון
דכשנולד יעקב היתה בת ל"ד ויעקב הי' בן צ"ט כשמתה רבקה
הרי קל"ב שהרי כשנתברך הי' בן ס"ג שאז מת ישמעאל וכל שנו
שנתינו של ישמעאל קל"ז כדכתיב וישמעאל (גדול מיצחק ל"ד
שנה ויצחק בן ס' שנה בלדת אותם א"כ ישמעאל) בן ע"ד ונשאר
מלידת יעקב עד סוף שני ישמעאל ס"ג. וי"ד נטמן בבית עבר
כדאמרינן במגילה ועשרים שנה בכית לבן ושתי שנים בדרך אז
מתה רבקה כדדרשינן (מדרש רבה קהלת) אלון בכות שתי בכיות
של רבקה ומניקתה הרי צ"ט, וצריך לומר דמדרשות חלוקים" ע"כ.

היינו דמתוס' יוצא דישנם ב' דעות בסדר עולם תניא
שרבקה היתה בת ג' בנשאה ליצחק וכפי החשבון שהובא לעיל,
ובספרי תניא וכן משמע שם מהגמ' ביבמות (וכפי החשבון שהובא
לעיל) שהיתה בת ל"ד שנה ולפ"ז, לא קשיא מידי דהתי' הא'
בתוס' בבבא בתרא שבכל היתה קטנה קסבר כה" שמואל חסיד
משפיר"א מה שהביא בשם הספרי שהיתה גדולה בת ל"ד ולכך
מובא דלא נשא את בכל כי היתה קטנה אלא נשא את רבקה שהיתה
גדולה בת ל"ד, והתי' הב' בתוס' בבבא בתרא שהיתה בתו של
הגר קסבר כהסדר עולם שרבקה היתה קטנה ולכך קשה מדוע לא
נשא את בכל לכך מתרץ שהיתה בתו מהגר.

וכאן המקום להעיר דהתוס' שם משמע שהאבות לא יצאו
מכלל ב"נ אפי' להחמיר דאם נאמר שיצאו מכלל ב"נ להחמיר אין
מובן מהי קושיית תוס' דישא את אחותו בכל למ"ד שכן נח מותר
באחותו לכאורה הרי הם יצאו מכלל ב"נ להחמיר וקבלו על עצמם
כל התורה ולכן לא יכול לישא את בכל אלא מוכח שלא יצאו
מכלל ב"נ אפי' להחמיר ועיין בבית האוצר סימן א' שמביא
המחלוקת אם יצאו מכלל בן נח להקיל או רק להחמיר ולא מביא
את שיטת תוס' שמשמע שלא יצאו גם להחמיר מכלל בן נח.

פנחס טודרוס אלטהויז

- תות"ל 885 -

ג. על מה שחקר ש.מ.א. בגליון ג (רב) סי' ג', יכולים
להשיב על מכונו, אבל בראשית כל צריכים לקיים דברי הרב,
כ"ק אדמו"ר הצ"צ נ"ע בשו"ת שלו ח' אה"ע ח' ב' סי' קס"ה
אות א' דענין אל תשכן בכיתך עולה וגו' שייך גם על שאר
ספרים (חוץ מתנ"ך).

וזוהו המ"מ דהשו"ת אבני נזר, להפרי עץ חיים ז"ל שער
הזמירות (שהוא קרא שער עולם היצירה מטעם המכואר שם בפרק
ד' ד"ה והנה מכאן עד וכו') פרק ה' ד"ה והנה נפרש אותיות
וכו'.

וכדאי להדגיש פה ועכשיו, דהחילוק המוכח שם בהפע"ח

מובא בהרבה מאמרים, ושיחות קודש מכ"ק אד"ש, וכמובן, מלפניו משאר הנשיאים נ"ע.

ועל עיקור שאילתו למה לא הביא סוף התשובה מהאבני נזר? ושם נאמר וז"ל בכל זאת אף שאנו מדמין, בכמו דברים עמוקים אלא לא נעשה מעשה להקל באיסור עולם, אך באמת לא ידעתי מה נפקא מינה למעשה, ממה נפשך אם תינוק אינו קורא אותו ה"א פשיטא שפסול, וכללא כ"ל הרמב"ם (פ"א מה"ת הל' י"ט) כל אות שאין תינוק כו' יכול לקרותה פסול, ואם יכול לקרותה הלא מועיל תיקון ולית כ"י משום שלא כסדרן, ואף שפרמ"ג כתב דהא דמהני תיקון בתינוק יכול לקרותו היינו דוקא באין ניכר פרידתן להדיא, אין שום מקור לדבריו, וכמדומה לי שפוסקים להיפוך, מחמת טרדת החג אקצר וכו' עכ"ל.

הרי לפניך שצריכים קריאת תינוק לחלוק בין הא לקוף ומהני קריאתו, א"כ אין מקום להשאלה על סמך הא"נ.

וכן דברי אדמוה"ז בשולחנו הטהור והקדוש בתחילת סי' ל"ו ובסופו, בס' א' כתב וז"ל לכתחלה צריך לכתוב כתיבה תמה ושלימה בתמונת האותיות שלמדה מדברי התלמוד ומדרשים וקבלה מהראשונים אבל אם שינה לא פסל אא"כ הפסיד צורת האות לגמרי כמ"ש.

ועל מה שסיים שם אבל אם ידוע לנו שאין האות כהלכתה אין קריאת התינוק מועלת כמ"ש בס' ל"ב עכ"ל, הרי מצוין שם ובס' ל"ב השו"ת צ"צ חאה"ע שזה דוקא אם ברור לנו שאינו כהלכתו.

ועוד בשו"ע אדמוה"ז סי' ל"ו סי' ב' בית קוף יש ג' מראה מקומות, המ"מ (ע"ט) לעקומה היטב לצד רגל שמאל התלוי', כתב וז"ל החסיד מגמ' ב"ב קס"ו, ב, עכ"ל והמ"מ (פ) לויש למשוך רגל שמאל התלוי' באלכסון קצת, וז"ל מהריא"ס.

והנה ידוע שדברי החסיד (ר' יהודה החסיד) מובאים עם הדרש מהגמ' ב"ב בהגות הברוך שאמר (דף קנ"ב בדפוס ירושלים תש"ל) ובהא"ב ה"ז דהאותיות דריו"ט ליפמן מה"ה, ובהא"ב ה"ב בהב"י בטור או"ח סי' ל"ו, וא"כ שייך לאמר שהדברים אלו הם מוזכרים בש"ס ואע"פ ששם בגמ' הוא לענין שטרות, מ"מ לא נעלם מהפוסקים הנ"ל מגין זה ואעפ"כ הם למדו משם לסת"ם.

ובהנ"ל מובא שבין עיקום הימין ובין עיקום רגל השמאל למדים מן הש"ס הנ"ל.

וע"י שהמ"מ חלק עקימת רגל השמאלי מהש"ס הנ"ל וצ"יין הריא"ס, נמצא שמה שאמר האדמוה"ז באו"ח סי' ל"ב סי' ל"ז בסופו שכל פסול שלא הוזכר בתלמוד אינו פוסל א"ע שפיר שלטת המ"מ (בין אם הוא האדמוה"ז ובין אם הוא אחר) יכולים

להכשיר קופין שרגליהם השמאליים ישרים,

ובסיום כיון שבכתיבת הספרדית כמובא כמו"ק ובלד"א, ובק"י לא מובא ענין עקימת רגל השמאלית, והצ"צ בשו"ת חיו"ד ס' ר"ה בסופו פסק כהנוב"י שכתב וועליש (ספרדית) כשרה לנו בדיעבד, בודאי אין שייך לפוסלם, ובפרט שיש כמה כמו השו"ת עין יצחק, והר" צבי, שסוברים שכשרה לכתחילה אין כדאי להוסיף פיסולים מליב' ולגנוז שמות קדושים.

הרב אליעזר צבי זאב צירקינד

- ברוקלין נ.י. -

ד. קריאת שמות לפי הזמנים

(א) לא יקרא אדם שם בנו אחר פרט השנים שנולד, לדוגמא אם פרט השנים הוא י"ד לא יקרא דוד שהוא בגמטריא י"ד. (1)

(ב) יש נוהגין לקרות שם לבנו הנולד לפי הפרשה שבה נולד כגון בפרשה שמות קורין לו משה או אהרן הכל לפי ענין פרשה השבוע. (2)

(ג) מי שנולד בשבת יש נוהגין לקרוא את שמו שבת (3).

(ד) מי שהברית מילה שלו הוא בראש השנה יש נוהגין לקרוא את שמו יצחק (4).

(ה) מי שנולד ביום הכיפורים יש נוהגין לקרוא את שמו רחמים (5).

(ו) מי שהברית מילה שלו הוא בחג הסוכות יש נוהגין לקרוא את שמו לפי שם של האושפיז של אותו היום (6).

(ז) מי שנולד בחנוכה יש נוהגין לקרוא את שמו על שם הנשיא של אותו יום,

ויש אומרים שיקרא את שמו על שם מתתיהו (7).

(ח) מי שהברית מילה שלו הוא בפורים יש נוהגין לקרוא את שמו מרדכי (8).

(ט) ילדה שנולדה בפורים יש נוהגין לקרוא את שמה אסתר (9).

(י) מי שנולד בהתחלת חודש ניסן יש נוהגין לקרוא את שמו על שם הנשיא של אותו היום (10).

(יא) מי שהברית מילה שלו הוא ביום ט' באב יש נוהגין לקרוא את שמו מנחם, ואם אביו או בנו הקודם שמו מנחם אז יקראו נחמי' (11).

ויש אומרים דהיינו דוקא כשמלין אחר חצות היום (12).
יב) ילדה שנולדה בט' באב יש נוהגין לקרוא את שמה בת
ציון. (13).

מקורות וציונים:

1) עיין בספר חסידיים סימן תק"ב הובא בספר ברית אבות
סימן ח' אות י"ג ובספר הברית עמוד שי"ג אות י' וז"ל: אחד
הי' קורא את בניו אחר הפרט של השנים כגון אם הי' י"ד שנים
לפרט הי' קורא שמו דוד והיו מתים כי הקב"ה אינו רוצה ששם
יתקיימו מי שעושה להתקיים לכך כתיב אשר שם שמות בארץ עכ"ל
עי"ש.

2) עיין בספר ברית אבות סימן ח' אות ל"א מביא בשם
ספר חו"ק סי' י"א וכ' ג"כ שמנהג זה נשתרבב ממ"ש בתשכ"ן
בנוגע לט' באב ולפורים, עיין לקמן הובא ג"כ בספר הברית
ע' שי"ח אות י"ט עי"ש.

3) עיין בשו"ת דברי חיים חלק ב' אבן העזר סימן קל"ד.

4) עיין בספר לקט יושר (מנהגים ופסקים על פי בעל
תרומת הדשן) הובא בספר הברית עמוד שי"ז אות י"ט וז"ל:
שלוש בן מה"ר מרקל זצ"ל הי' לו מילה בראש השנה ושאל אם
לקרא הבן אחר אביו או אחר יצחק אביו, השיב מו' שהוא
ואביו חייבים בכבוד יצחק אביו עכ"ל.

5) עיין בספר זכרון ברית לראשונים הובא בספר הברית
עמוד שי"ח אות י"ט.

6) עיין בספר ברית אבות סימן ח' אות ל"מ, הובא בספר
הברית עמוד שי"ח אות י"ט עי"ש

7) עיין בספר ברית אבות שם, ועיין ג"כ בספר ברית
לראשונים הובא בספר הברית שם.

8) עיין בשו"ת התשכ"ץ חלק ג' סימן ח', הובא בספר
ברית אבות שם ובספר הברית עמוד שי"ז אות י"ט עי"ש.

9) עיין בירחון ישורון שנה ב' (טבת תרע"ה) ע' 38
מאמרו של ר' יצחק דוב הלוי במברג, ובשו"ת זכר שמחה סימן
רכ"ד, הובא בקונטרס ויקרא שמו בישראל עמוד 42.

10) עיין בספר ברית אבות שם, ועיין ג"כ בספר הברית
ע' שי"ח אות י"ט.

11) עיין בשו"ת התשכ"ץ חלק ג' סימן ח', הובא בספר
ברית אבות שם ובספר הברית עמוד שי"ז אות י"ט עי"ש.

12) עיין בספר כורת הברית הובא בספר ברית אבות שם

ובספר הברית שם.

(13) כנזכר לעיל בציון 9.

ה. קריאת רבו בשמו.

א) אסור לתלמיד לקרות לרבו בשמו בין בחייו בין במותו (1).

ב) אם ה' שם רבו כשם אחרים והוא שם פלאי שאין הכל רגילין לקרות בו, והוא רוצה לקרות מי שהוא אחר, אסור לקראו בשמו אלא אם כן ישנה שמו קצת (2).

ג) אם ה' שם רבו שם שרגילין לקרות בו, והוא רוצה לקרות מי שהוא אחר מותר לקרותו שלא בפני רבו (3).

ד) כל זה הוא אם מזכיר שמו של רבו בלבד אבל מותר לומר רבי מורי פלוני (4).

ה) יש אומרים בזה שהיתירו רק לומר רבי פלוני אבל אסור לומר פלוני רבי (6). ויש חולקין על זה שאין מחלקין בדבר וכשמזכיר תואר כבוד מותר בכל אופן (7).

ו) יש מחלקים בזה שכל ההיתר שמוותר לקרות רבו בשמו כשמזכיר בלשון תואר כבוד הוא רק שלא בפני רבו אבל בפני רבו אסור לקרותו בשמו אפילו בתואר כבוד אלא יקראוהו רבי סתם (8).

ז) ויש חולקין על זה שאין חילוק בין שלא בפני רבו ובין בפני רבו שכשמזכירין בתואר כבוד מותר לקראו בשמו (9).

ז) נוהגין העולם לומר מלבי"ם, מרדכי, אלשיך, יעב"ץ, חיד"א, בחיי, ועוד בלי שם התואר ויש אומר בזה שאינו דרך כבוד כל כך אף שכינויים אלו קראו לעצמן אם לא שנאמר שכשמקדימין תוספות ה"א הידיעה (המלבי"ם וכו') הוי כמו תואר כבוד (10).

ח) יש אומרים שלא יקרא לרבו בשם המשפחה אף אם הקדים תואר כבוד, משום דהוי בכלל משנה שם לחבירו (11).

מקורות וצינונים:

(1) שו"ע יו"ד סימן רמ"ב סעיף ט"ו.

(2) שם ובט"ז סעיף קטן ד'.

(3) רמ"א שם.

(4) רמ"א שם.

(5) הגהות יד אברהם על אחר וכתב שכמו כן הוא בנוגע

לאביו עי"ש.

- 6) עיין בספר פרשת דרכים הובא בהגהת ברכי יוסף על אתר.
- 7) עיין בספר אור יקרות הובא בהגהת ברכי יוסף שם.
- 8) עיין ש"ך שם סעיף קטן כ"ד.
- 9) עיין ברכי יוסף שם ובספר רגל ישרה ובליקוטי פרי חדש הובאו בפתחי תשובה שם אות י'.
- 10) עיין שו"ת פאת שדך ח"א (הרב שמואל דוד הכהן מונק) סימן ל"ד אות ד'.
- 11) עיין בספר פלא יועץ הובא בשו"ת פאת שדך שם והטעם לדעתו שם משפחה הוי כינוי השם והוי בכלל מכנה שם לחבירו.

ו. כתיבת תוארים.

- א) יש אומרים שכדאי למנוע מלכתוב הרבה תוארים על אדם אחד, משום שמי שכותב הוי אבק חניפה ולמי שכותב הוי אבק גאווה (1).
- ב) יש שעירער על הרבנים החותמים בלשון "החופק"ק" וכדומה דהוי מחזי כיוהרא, ויש שלימד זכות על זה דהוי כל כלשון הכתוב בפרשת יתרו אשר הוא חונה שם הר האלקים. (2).
- ג) מי שאביו נקרא רבינו, לא יחתום שמו אני פלוני בן רבינו הקדוש או החסיד, שנאמר יהללך זר ולא פיך (3), ויש אומר דזה דוקא כשחותם לכבודו אבל בחותם כן לכבוד אביו לית לן בה (4).
- ד) יש אומרים שאינו נכון מה שמכנין עצמן בשם הרב, אם לא שנאמר שיזלזל בכבוד רבנים אם לא יזכר תוארו (5).

מקורות וציובנים:

- 1) עיין בהקדמת שו"ת ר' עקיבא איגר, ועיין ג"כ בשו"ת שלמת חיים (הרב חיים זאנענפעלד) חלק ב' סימן א' שכותב וז"ל: כבודו לא יכתוב תוארים כ"א שהי' רגיל ואם יכתוב תוארים לא אשיב עכ"ל. עי"ש.
- 2) עיין בשו"ת חתם סופר חלק ו' סי' נ"ט.
- 3) עיין בספר חסידים סי' תקכ"ב.
- 4) עיין בשו"ת פאת שדך (הרב שמואל דוד הכהן מונק) ח"א סימן קט"ו, ועיין שם ג"כ ומ"ש וז"ל: ומכאן תשובה על המחברים כשהם מזכירים את הגדולים שבדורות שלפנינו, אם הם מזרעם מוסיפין זקנו וכדומה, אא"כ כוונתם לשמים, דהיינו

לכבוד זקני אם הנכד הוא גברא רבה ע"ד עטרת זקנים בני
בנים עכ"ל, עיי"ש.

(5) עיין בשו"ת פאת שדך שם, [ויש להעיר ממ"ש חולין
פרק אלו טריפות דף נ"א ע"א רב עזירא שמני (רב עזירא שמי)
עיי"ש]. דלמדוהו מהאומות העולם שחכמיהם מתכבדים וקורין
לעצמן דוקטור ונמצא משוין בעלי חכמת התורה אל בעלי חכמות
אחרות רחמנא ליצלן.

הרב ישעי' זוסיא ווילהעלם
- ברוקלין נ.י. -

ח ס י ד ו ת

ז. בשער היחוד והאמונה פ"ב: "שהוליד ה' את היס ברוח קדים
עזה כל הלילה ויבקעו המים וניצבו כמו נד וחומה ואילו
הפסיק ה' את הרוח כרגע היו המים חוזרים וניגרים כדרכם
וטבעם ולא קמו כחומה בלי ספק".

ולכאורה יש לעיין במ"ש "בלי ספק" כי הרי אפשר שהרוח
הקפיא את המים שיהיו כקרח שטבעו לעמוד כחומה, ובפרט
שלאורה קשה לומר שבשעה שעברו ישראל בים הי' שם רוח קדים
עזה וכו', כי זה מקשה על ההליכה בפשטות. וגם ממ"ש אח"כ
בכתוב "נטה את ירך על היס וישבו גו" משמע שצ"ל פעולה
לשנות את טבע העמידה שבמים, ואם כל עמידתם היא ע"י הרוח
- מספיק לכאורה שיתבטל הרוח, ואז יהיו "המים חוזרים
וניגרים כדרכם וטבעם"? [וראה אור החיים הקדוש שם]. וראה
לקו"ש ח"ו ע' 90 הערה 28 והערה 27 - אבל לכאורה גם לפי
המבואר שם עדיין אי"מ כנ"ל.

ואולי י"ל שלפיכך הביא אדמו"ר הזקן את התיבות "כל
הלילה", דלכאורה למאי נפק"מ כאן? אלא, משום שמשוין הכתוב
לקמן "ויהי באשמורת הבוקר גו" משמע, שבנ"י עברו את היס
בלילה, וא"כ, מזה שהרוח קדים הי' כל הלילה, מוכח, שבלעדו
"היו המים חוזרים כו"ו". וכאתי להעיר

הרב יקותיאל מוניסזון
- ברוקלין נ.י. -

ש י ח ו ת

ח. בקשר למה שדיבר כ"ק אד"ש, כמה פעמים, ענין הסתכלות
בהרב, בשעת ק"ש ותפלה, כדאי, בעת האסף הצאן, לפרסם מה
שמובא בפרי עץ חיים, שער הקי"ש, בסוף פרק כ"ד.

וז"ל: פעם אחת חששתי אני חיים בעיני, וישבתי קרוב לב' חדשים חולה מן העינים ושאלתי למורי זלה"ה, ואמר לי על שלא כוונתי כליל שבת בקידוש, כי הלא פסיעה גסה נוטלת א' מת"ק מאור עיניו של האדם, ואינה חוזרת אלא בקידוש ליל שבת, ולפי שאז לא כיונתי בו לכן אירע לי זה, ואח"כ שאלתי לו יותר סיבת הדבר, ואמר לי שגם הי' בי מציאות אחר, שפעם אחת הייתי מסתכל בהרב זלה"ה בשעת התפלה, שהוא הי' מכוון כוונות עליונות, ויש שם קדושה רבה מאד והשראת השכינה מאד, ולא הי' ראוי להסתכל בו, ואמר לי, לפחות לא אסתכל בו בג' זמנים אלו: כשהי' אומר ק"ש, וכשהי' אומר ב"כ, וכשהי' אומר קדושה מעומד, כי באלו המקומות הם כוונות גדולות, וביום א' שמנעתי מלהסתכל בו, בג' זמנים אלו, ונתרפא עיני מיד ברגע ההוא, עכ"ל.

הרב אליעזר צבי זאב צירקין
- ברוקלין נ.י. -

ש ו נ ו ת

ט. בגליון דערב יוהכ"פ (רא) האריך הרב שמואל דוד ח. הכהן במאמר ארוך ע"ד דפוס פ"ח. ובס"ל ד' בסופו כותב: "אבל כמובן שבכל כלל יש יוצא מן הכלל ולפעמים מצינים לפע"ח א' ולדוגמא ראה לקו"ש ח"ט ע' 370".

וכוונתו להובא שם בהערה (במכתב דט"ו מ"ח תשכ"ז) מפע"ח ש' ר"ה ספ"ו ע"ד ב' ימים דר"ה. ע"ש. והרי בפע"ח דפוס ב' (כפי שנקרא במאמרו) הוא בספ"ד, ורק בפע"ח א' הוא בספ"ו.

אבל באמת טה"ד יש כאן, ובהוצאה הראשונה של לקו"ש ח"ט (משנת תשל"ה) נדפס אכן לנכון "ספ"ד" אלא שע"פ טעות "נתקן" בהוצאה השני' דשנת תשל"ח. אבל כנ"ל - טה"ד הוא וצ"ל "ספ"ד". וכן הוא ג"כ בלקו"ש ח"י"ד ע' 122.

- אלא שאין זה שולל, כמובן, שאכן יתכן יוצא מן הכלל.

הרב יעקב יהודה ליב אלטיין
- ברוקלין נ.י. -

י. בנדון קריאה"ת, שנהוג ביוהכ"פ אחה"צ לעשות מנינים לקרה"ת לבד בלי תפלת מנחה, ושואלים תמיד האם צריך לומר קדיש, ומתי.

ולתועלת הרבים אעתיק פה לשון הגרעק"א לאו"ח סי' חקנ"ט, שציין לי הרה"ג וכו' ראצ"ה כהן שליט"א, וז"ל:

"ומה"ט הייתי נוהג בהיותי בק"ק פרידלאנד, שהמנהג שבמנחה הולכים קצתם לביהכ"נ זוטא לקרות שם בתורה, לומר קדיש אחר אמירת ההפטר, כיון דאין מתפללים שם מנחה והולכים לחזרה לביהכנ"ס הוי הפסק, ולא קאי הקדיש של תפלת מנחה על הקריאה, וה"נ בט"ב שאומרים הקינות אחר הקריאה הוי הפסק הרבה, וראוי לומר קדיש אחר קריאת ההפטר".

הרב לוי יצחק ראסקין
- ברוקלין נ.י. -

ה י ו ם י ו ם

יא. ט"ו תשרי: "... גם ביום מברכים לישיב בסוכה אחר קדוש ולא אחר המוציא..."

ראה רמ"א סי' תרמ"ג ס"ג: בשבת ויו"ט שיש בהם קידוש מכרך לאחר קידוש.

וכן במנהגי מהרא"ק (ר' אברהם קלויזנר) סי' מח, ס"א: בשבת ויו"ט מברך אותן אחר קידוש קודם ברכת המוציא...

"... ההנהגה בעת ברכת כהנים (כנ"ל יום ב' דחה"ש) אנו יודעים על"ז שרכינו הזקן ה"ל לוקח את הצ"צ, קודם חתונתו, תחת טליתו לנ"כ."

ראה לקו"ש ח"א, ע' 58. ולהעיר הקשר עם חגה"ס: ימינו תחבקני (וראה לקו"ת דרושים לשמ"ע, פד, ב).

ט"ז תשרי: "בקדוש הלילה: שהחינו ואח"כ לישיב בסוכה..."

להעיר ממנהגי מהרא"ק סי' מח, ס"ב: כשפסק הילכתא סוכה ואח"כ זמן, אינו מחלק בין ליל ראשון בין ליל שני, לכן נראה לכרך זמן לבסוף בין בליל ראשון בין בליל שני. והנה מזה נמצא חידוש במנהגנו שיש הפרש בין ליל ראשון ושני.

"... הצ"צ סיפר: תקס"ט האבען מיר געהערט פון זיידען דעם זעקסטען מאל דעם ושאתם מים - הראשון - פון לקו"ת, און עס איז געווען ע"ד ווי די גמרא זאגט (ירוש' סוכה פ"ה ה"א) שמשם שואבים..."

משיחת ליל ב' דחגה"ס, תרצ"ז.

י"ז תשרי: "שלום עליכם, אשת חיל, מזמור לדוד, דא היא סעודתא, ויתן לך - אומרים בלחש..."

להעיר מס' דרכי חיים ושלום סי' תקיד: בשבת חוה"מ לפני קידוש בלילה לא ה"ל אומר כלל שלום עליכם. ע"כ.

וכנראה י"ל ע"פ הגמ' פסחים נו, ע"ד בשכמל"ו שיעקב

אמרו משה לא אמרו ולכן תיקנוהו בלחש עד"ז בנידו"ד ה"ז
שבת אבל ביחד עם זה גם חוה"מ (דיו"ט) ולכן ההכרעה הוא
אמירה בלחש.

..."בשבת א"א הושענות."

להעיר מנהגי מהרא"ק סנ"ג ס"ג: אם חל יום ראשון בשבת
אז אומרים אום נצורה הושענה של שבת ולא למען אמיתך
(הושענא דיום א' - הכותב).

והנה מזה מוכח שמנהגנו ש"א"א הושענות" ה"ז שולל גם
אמירת "הושענא של שבת".

"...הנה - יחידה ליחדך - שמתגלה בחי' יחידה שבנפש,
דע"י התגלות זו בהפך יחידה שבנפש בהמית לאלקות..."
להעיר ממ"ש בלקו"ת תצא לז, ג.

הרב מיכאל אהרן זעליגזאן
- ברוקלין נ.י. -

לזכות

הילדה רבקה תחי'
לאורך ימים ושנים טובות
נודלה ביום ב', ה' תשרי
תחי' שנת דברי משיח

ולזכות אחיותי' נחמה דינה וחנה תחיינה

נדפס ע"י הוריהם

הרה"ח ר' יעקב וזוג' מרת חי' צירה שי' לוינ'

זקניהם

הרה"ח הרה"ח ר' שניאור זלמן וזוגתו מרת יחנה רחל שיחיו לוינ'
הרה"ח הרה"ח ר' חיים אשר וזוג' מרת שרה מרים שיחיו כהנוב